అస్రఫ్‌కు సింహం అని పేరెట్టింది లలిత

సత్తిరాజుకృష్ణారావుగారు B. A.

హైదరాబాదు వచ్చి మూడేళ్లైనది. కాని లలితకు గంటయిల్లు నాకు వాంఛల్లిబ్లేషను తప్ప వేరు తెలియవు. పగలల్లా కొట్టుకు కొట్టుకు, పాంథుల విషమప్రశ్నలకు ప్రత్యుత్తరముల నియ్యలేక విసిగి యింటికి వచ్చేసరికి నా సర్వశక్తులు ఉడుగును. ఆమెకు యింట్లో ఆపనీ ఈపనీతో సరిపోతుంది. కోతికి కొబ్బరికాయ దొరికినట్లు సింహం పుట్టిన రెండేళ్లనుంచీ చినకొల్ల వాడితోటే కాలక్షేపం లలితకు

ఇట్లు కడుపులో నీళ్లు కదలకుండా రోజులు పుచ్చే మా ప్రాణానికి ఏ ఆత్మో ఒక ఆవాంతరం తెచ్చిపెట్టింది. 'పబ్లిక్ గార్డెను' అంటే నందనవనమే నని లలితతో చెప్పారెవరో. ఈ ఉపమాన ఉపమేయముల రెంటి సౌఖ్యములనూ ఎరుగకున్ననూ, రెంటినీ వాంఛింపకున్ననూ, తనబిడ్డకన్న ఎక్కువ అందమగు బిడ్డలు లేరన్న గర్వముతోనున్న లలితకు వాడితో ఈ 'నందనవనం'లో తిరిగి నూరేగి రావాలని గట్టికోరిక కలిగింది. అప్పటివరకూ మా సింహానికి చొక్కా అవసరం లేకపోయింది. కాని రానున్న 'నందనవన' యాత్రకై తన పాతచీర కట్టుకొంగులో నొకమూరెడు చించి చిన్న చొక్కా కుట్టింది. ఆనాడు రాత్రి భోజనం చేయుచుండగా "ఇదిగో అంటే ఆరునెల్ల మీలో. ప్రాణావసరమైన పన్లకే అల్లా అయితే అచ్చటా ముచ్చటా అసలేలేవు. ఈ కొత్తక్షణం యిల్లా వెళ్లిపోవలసిందే" అంటూ ఉపోద్ఘాతం మొదలెట్టింది లలిత. "ఓహో! ప్రాణం విసిగించక ఏమిటో చెప్పుదూ" అన్నాను అన కాయా అన్నంలో అభికారం మరచినందున కలిగిన కారపుమంటతో. (తన 'ప్లాను' కొనసాగించే ప్రయత్నంలో ఉన్న మా ఆవిడ ఎన్నడూ నా సదుపాయాల చేమరకున్నా అప్పుడు నెయ్యి వడ్డింప మరచింది). "వాళ్లంతా రోజూ 'పబ్లికు' తోటకు వెళ్తారట. ఎంతో బాగుంటుందిట" అని పన్నంగా రాల్చింది. "ఈ నరకదేశంలో షికార్లు చెలాయిస్తే మర్యాదలు దక్కవ"న్నాను. "ఒక్కసారికే ఘోషాఅంతా గంగపాలై పోతుందేమిటి? మనకన్నీ విడ్డూరాలే. ప్రపంచం అందరిదీఓమాట మనదో మతం" అంటూ కొంచెం ఉచ్ఛస్థాయితో వ్యాఖ్యానం చేస్తూ నామీద కోపమంతా కంచాలమీద చెంబులుమీద చూపించడం మొదలెట్టింది. సందర్భం చూస్తే శ్రుతిమించి రాగాన్ని పదేటట్టుంది. నా తత్వం ధైర్యంగా వెనక్కుతగ్గే తత్వం. అపైన ఎట్టి మహా తిరోపన్యాసాన్నైనా పెదవివిచ్చి పెట్టచ్చును కాని అంతఃపురోపన్యాసాన్ని మాత్రం హైదరాబాదు నవాబు మొదలు బిడురూపాయల తాబేదారువరకు శిరసావహించవలసిందే. ఈ సంసార రహస్యం మొదటినుంచీ గుర్తించిన నేను "ఇప్పుడు రాత్రి ఎక్కడికి కదలతావు? రేపు సాయంత్రం దయచేయొచ్చు" అన్నాను ఆవిడ అనుగ్రహం సంపాదించే ఆత్రంతో. "నాకేం అక్కర్లేదు" అన్నది విజయసూచకమైన చిరునవ్వును చింపుతూ క్రింది పెదవిని పైపళ్లతో నొక్కి నొక్కుకొనుచూ. ఇంతలో సింహం లేచిన సందడైంది. "లేచాడమ్మా మా చిట్టితండ్రి! యిందాకట్నుంచి బంగారు తండ్రిలా బజ్జున్నాడు. అయినమాత్రం ఎరగడా ఏమిటివాళ్లమ్మకు వెనకాసరా లేదని" అంటూ అప్పుడే పంటిల్లు చక్కపెట్టి చేతులు కడిగికొని, ఎన్ని నీళ్లైనా భరించే ఖద్దరుచీరతో తుడుచుకుంటూ ఉయ్యాలనుండి తన "బంగారు తండ్రి" పడునని నిద్రలేత్రుకభీతితో పరువిడినది లలిత. పదిమంది పడి ప్రాసీనా తెగని నాదస్వరం దగ్గరకు బుర్రగోక్కుంటూ చెంగలీళ్లనుండి గుడికిపోవు మేకలా నే వెళ్లాను.

౨

కొంచెం మబ్బుగావున్నా గత్యంతరంలేక బయలుదేరాను. నిజంగా "ఎంతో బాగుండే తోట.

చెట్టూ చేమా చూస్తూ పలురంగుల పిట్టల్ని చూస్తూ, అనేకరకాల జంతువులను చూస్తూ, మధ్యమధ్యనున్న పచ్చికబయళ్లలో "విహారం" చేస్తూ హాయిగా తిరుగుతున్నాము. రోజూ వచ్చేవాళ్లు ఏమీ కూడా విడిలేకుండా ఆకబురూ ఈకబురూ చెప్పుకుంటూ కూర్చున్నారు. క్రొత్తగా వచ్చినవారు తోటలోని వింతలన్నీ చూస్తున్నారు. అట్టివారిని వెంటకొని వచ్చిన పాతవారు ప్రత్యక్షముగ కనపడువానినే, తా మిదివరకు వచ్చిన ట్లెరుకబరచు కుతూహలముతో వన్నెలు చిన్నెలు పెట్టి వర్ణించి చెప్పుచున్నారు. పిల్లలు గుంపులు గుంపులుగా చేరి అత్యుత్సాహముతో ఆడుకొనుచున్నారు. వారిని చూచిన పిల్లలు దాదులయొద్దనుండియు తల్లులయొద్దనుండియు పరుగువచ్చి చేరుచున్నారు. చంకలలోనున్నవారల్ల ప్రయత్నముగా జారుచున్నారు. ఎత్తుకొనియున్నవారు కూడ అప్రయత్నముగనే జార్చుచున్నారు.

కాని తన "బంగారుతండ్రి"ని పుట్టినదాదిగ ఒక్కక్షణమైనను విడువని మాలలితమాత్ర మట్టి సహజస్వభావమునకు తావీయలేదు. సింహం చంకలో నిమడుటమానిన చంక నీడ్చుకొని ఆక్షేపిస్తోంది. అల్లా కొంతదూరం వెళ్ళేసరికి ఇద్దరు పార్శీపిల్లలను క్రొత్తపుడుబండిలో కొనిపోవుచున్న కుర్రకబంట్రోతును గాంధర్వవిధిని వివాహమైన తెలుగుదాని యొక్కలె లలితభయమును చూచి నవ్వింది. అది మా లలితకు దుస్సహమైంది. ఆ బూబబ్లా వెళ్లగా చూచి ఇల్లా దిగజారింది లలిత తన చిన్నికుమారుణ్ణి. అమితగారాబమున్న కిట్టని వాకది పసరింపు నససిర ముకుపడలేదు. 'బ్రతుకు జీవుడా' అన్నట్లు సింహం చెంగున గెంతి చెంతనున్న తోటిపిల్లలయొద్దకు తప్పటడుగులతో పరువిడివాడు. సర్వప్రకృతితోను సహజస్నేహం నెరపు బాలురు మావాణ్ణికూడ వెంటనే తమ జట్టులో చేర్చుకున్నారు. హాయిగ వాడు కొను ముద్దులకొడుకును చూచి మురిస్తూ "ఇక్కడే కదా" అన్నట్టుగా ముందుకు సాగింది లలిత.

3

అప్పటివరకు పలప్రాణులకు చల్లదనము నిచ్చే మబ్బు క్రమక్రమంగా దట్టమౌతోంది. అంగరకా, గౌను, జుబ్బా—వీనిలో నేదియుకానితన బిడ్డ వింతచొక్కాను గుర్తుకొని దూరమునుండికూడా చూస్తూనేవుంది లలిత. కొంతసేపైనాక "చూస్తున్నా" ననుకొన్నది. తరువాత చూడ్డం మానింది. "ఏమీభయంలే"దన్న ధైర్యంతో. ఇంతలోనే కాలు మేఘాలు కమ్మి అప్పుడే సూర్యుణ్ణిమింగిన సంధ్యాదేవత దిమ్మచీకట్ల మేలిముసుగులో కప్పాయి. హోరునగాలి. కుంభవృష్టివాన. రెండడుగుల ముందేమున్నదో చూడ్డానికి శక్యంలేని గాఢాంధకారం. మా కాస్తోటలు కొత్త. ఏమూ లేముందో తెలియదు. మోటార్లకూతలు, సైకిలుగంటలు చప్పుళ్లు జట్కాబళ్ల గటచటలు, గుఱ్ఱపుబళ్ల కటకటలు— ఓః నానాభంగారుగానూ ఉంది. "బిడ్డ ఏమైపోయాడో భగవంతుడా!" అని లలిత దీర్ఘం మొదలెట్టింది. నాకూడా కడుపు చెరువైపోతోంది. కాని ఆడదానితో సమంగా ఏడ్పులు మొదలెడితే అక్కడ మా గతేంకావాలి? "ఏం, ఫరవాలేదు. వెళ్లి చూద్దాం రా" అన్నాను. కన్నూ కన్నూ కనపడ్డి కటికచీకట్లో చెయ్యీ చెయ్యీ పట్టుకు వచ్చిన దారి వెతుక్కుంటూ వెనక్కు వెళ్లాం. ఎక్కడా ఒక్కపిట్టలేదు. కేకేస్తే పలికేవాళ్లుకూడా లేరు. భయంకరశూన్యత్వం అంతటా విజృంభించి ఉంది. నాకుకూడా దుఃఖం ఆగిందికాదు. కాసేపు కాగలించుకు ఏడ్చాం. మొగాణ్ణికనక కొంచెం ధైర్యం తెచ్చుకుని "కాలయాపన లేకుండా పోలీసుకు చెప్పాలి. లే, వెళదాం" అన్నాను. ఆత్రతతో కంపించు శరీరంతో "నిజంగా! వాళ్లు వెతికిపెడతారా! వాళ్ల కడుపు చల్లగా, నాబిడ్డ నాకు మళ్లీ కళ్లకు చూపెడితే ధర్మంవోలిచి. చెప్పులు చేయించిస్తాను...... బుద్ధొచ్చింది బాబూ ఇంకెప్పుడూ రాను. మీరంటూ నేవున్నారు. వేంకటేశ్వరస్వామీ తండ్రీ! మా పిల్లాణ్ణి మాకు మళ్లీ ప్రసాదిస్తే పెండ్లిబిడ్డను చేయించిస్తాను" అంటూ నగరంచచ్చి నాలో నడవడం మొదలెట్టింది లలిత.

దగ్గరఉన్న ఒక్క పోలీసుస్టేషనే ఎరుగుదును నేను. అక్కడ ఓదాడి (గడ్డం) సాహేబు చాచుకుపడుకుని తురకంలో కయ్యమన్నాడు.

726

ఏమిటోగతి? ఆకాటుచీకట్లో మాయింటికే దారి గుర్తింపలేని మేమేమి చెయ్యగలం? ఏదో తప్పు చేసినవాళ్లకుమల్లే బహుకష్టంమీద ఇంటికివచ్చాం. "సింహం ఏమైపోయాడో!!!"

లలితకు ధైర్యంచెప్పడానిక్కి దుఃఖం చంపుకుని "అక్కడ పిల్లలంతా గొప్పవాళ్ల బిడ్డలావున్నారు. ఒక్కణ్ణీచూచి మనవాణ్ణికూడా ఎవరైనా వాళ్ల కార్లో తీసుకెళ్లి రేపు పోలీసులకు తెలియచేస్తారు. చీకటితోటే వెళ్లి తీసుకొస్తాము" అన్నాను. "అంత అదృష్టంపట్టాలికదా" అంది దైన్యంగా లలిత.

౪

సింహంహాసచంద్రికలతో కలకలలాడే మా యింటియందంతటను ఇప్పుడు తోటయందలి భయంకర శూన్యత్వమే విజృంభించియున్నది. ఆరాత్రి యిద్దరము ఎల్లా గడిపామో భగవంతునకే ఎరుక. అరుణోదయముకాగానే బయలుదేరాను. పెద్ద పోలీసుస్టేషన్‌కు వెళ్లి వాకబుచేస్తే "తెల్లారకుండానే ఎవరు తెస్తారయ్యా ఒళ్లు తెలియకపారేసుకున్న నీబిడ్డని" అని కసరుకున్నాడు రాత్రి 'డ్యూటీ'లో నిద్దర పట్టనిబడలికతో ఆవలిస్తూ, వరండాలోని కొయ్యకుర్చీలో నాసీనుడై, ముఖప్రక్షాళనమునకై ప్రథమ ప్రయత్నముగ ధూమపానము చేయుచున్న 'సబ్ ఇన్స్పెక్టరు' గారు. ఎందుకో తెలియకుండా "చిత్తం చిత్తం" అని వరండాలోని చివర స్తంభాన్ని ఆనుకుని నిలుచున్నాను. కొంతసేపైనాక కూర్చున్నాను.

ఇంతట్లో బుర్రుమని కారు చప్పుడైంది; స్టేషను దగ్గరే ఆగింది. విశ్వమంతా నన్నే ఓదార్చుచున్నదనియు, అందలి ప్రతిజాతియు మా సింహాన్నే వెతుకుతున్నదనియు భావించుకుంటూ కూర్చున్న నాదృష్టి అప్రయత్నముగా కారువైపు మళ్లింది. అందుండి పల్చని చామనచాయ శరీరముగల ఒక నడిమివయస్సు ముసల్మాను దిగి తిన్నగా సబిన్స్పెక్టరుగారివద్దకు వెళ్లి ఏమేమో తురకములో చెప్పి ఒక చిన్నచీటినిచ్చి వెళ్లినాడు.

చుట్టకాల్చువపిమ్మట దానిని పారవైచి చెంతనున్న పోలీసువాని కొకనికి తన దంతధావనపరికరములను కాబోలు తెమ్మని యుత్తరువొసగి కొంచెముకాలము అధికారఠీవితో నటునిటు చూచి "నీబిడ్డ హిందువా తురకా?" అన్నాడు ఇన్స్పెక్టరుగారు. నా దుస్తులరీతినిపట్టి అట్టి ప్రశ్నకు అవకాశము లేకున్నను ఇన్స్పెక్టరుగా రట్లడుగుటకు కొంత ఆశ్చర్యపోయి "చిత్తము హిందువేనండి" అన్నాను.

"ఎన్నేండ్లు?"

"రెండేళ్లు నిండినవి."

"ఎక్కడ మరచిపోయినావు?"

"మరవలేదండీ. తోటలో తప్పిపోయినాడు."

"పేరు?"

"సింహం"

"సింహం, ఏనుగా—ఒళ్లు తెలియని పన్లుచేసి మా ప్రాణాలు తీస్తారు" అని హుంకరించి, ఆ సాయాబుగారిచ్చిన చీటీకి యింగ్లీషు తర్జుమాచేసి నావైపు విసరి "ఆయన హైదరాబాదు కలెక్టరు. కనక మాకు చూపించ నక్కరలేదు. వారికి దొరికిన బిడ్డ మీవాడైతే కొనిపొమ్ము. ఇంకెప్పుడూ మమ్మల్నిల్లా విసిగించకు" అని ఒక చిన్న ఉపన్యాసం ఇచ్చాడు ఇన్స్పెక్టరు. ఇంత విసుగు ప్రదర్శించిన ఈ రక్షకభటాధికారి మా సింహాన్ని వెదకడంలో పడ్డ కష్టమేమో తెలియక ఆశ్చర్యపోతూ, నిశ్చేష్టప్రతిమలా కూర్చున్న ఆ మూర్తీభవించిన అధికారమునకు ఒక సలాముకొట్టి చెంగున వీధిలోకి వెళ్లాను. 'ఎడ్రసు' చదువుకుంటే మా యింటివెనక యిల్లే! ఏమి విపరీతము! రాత్రియెల్ల మాకు పది బారల దూరములోనే ఉన్నాడా మాబిడ్డ! పట్నవాసపు పొరుగులను చూచి నిర్ఘాంతపోయి, తిరిగి క్షణములో సింహంమును జ్ఞప్తికి తెచ్చుకొని కలెక్టరుగారింటికి పరుగెత్తాను. బంట్రోతు లోనికి పోయి చెప్పాడు.

కలెక్టరుగారు స్వయముగా దయచేసి, నా ముఖమునుపట్టియే నే వెళ్లిన కార్యమును గుర్తించి, చిరునవ్వుతో "పాపము, రాత్రినుంచీ ఏమీతిన లేదండి. కళ్లువాచేటట్టు ఏడ్చాడు. మా అస్రఫ్ ఇస్తే గుక్కెడు పాలుమాత్రం తాగాడు. ఇద్దరూ అగదిలో దాదివద్ద ఉన్నారు. లోనికి వెళ్లవచ్చును"

అన్నారు. అమృతోపమానములైన ఆ మాటలువిని మేరువులా ఉబ్బి గర్వంగా గదిలో పడ్డాను. అస్రఫ్ చూపు ఆటవస్తువులను చూస్తూ విచారకరమైన సన్ననినవ్వుతో తెల్లతెల్లపోయే సింహం కళ్ళబడ్డాడు. నన్ను చూచి యింత ముఖం చేసుకుని ఎగిరి చంకెక్కాడు. ముద్దులొలుకుమాటలతో అస్రఫ్ లేచి లేతనవ్వుతో "తుమారా బాబ్" అన్నాడు. కలెక్టరుగారికి హృదయపూర్వకమైన సలాము పెట్టి ఇంటికి చక్కా వెళ్లాను. అంతవరకు వీధిగుమ్మం ఎరగని లలిత గడపలో నుంచుంది నారాకకై ఎదురు చూస్తూ. సింహాన్ని చూడగానే పరుగెత్తుకొచ్చి తన సొంత సొమ్మైనట్లు లాక్కుని యింట్లోకి పరుగెత్తింది.

౫

ఆరోజు మొదలు ఒకర్ని విడిచి ఒకరుండరు అస్రఫ్ సింహములు. తెల్లవారకుండానే "దర్వాజా ఖోలో" అని లేత లొల్లుబుల్లులతో, వీధితలుపు తన బుల్లిచేతులతో తట్టేవాడు అస్రఫ్. చేతిలో ఎంత పని ఉన్నా తనస్నేహితునికి తలుపు తియ్యవలసినదే మేము, సింహం ఆజ్ఞవల్ల. మొదట ఈస్నేహం కొంచెం బాధగానే ఉండేదినాకు. అస్రఫ్ విలువైన వినోదములను తనకుకూడ తెమ్మని మారాము పెట్టేవాడు ఆర్థిక పరిస్థితులను తెలిసికోనలేని సింహం. కాళ్ళువిరిగిన కొండపల్లి కుక్కబొమ్మ తప్ప వేరులేవు సింహానికి. కాని కొద్దిరోజులలో దీనిని అస్రఫ్ బొమ్మలలో కలిపి అన్నిటిని 'మావి' అనుకుంటూ యిద్దరూ ఆడుకునేవారు. నాబాధ తగ్గిన కొద్దీ లలిత కష్టాలు హెచ్చాయి. ఎండలో ఆడిఅడి "అమ్మా బొబ్బే" అంటు సింహం తల్లిదగ్గరకు పరువిడితే "పీ నేసు పానీహోనా" అంటూ వెనకాలే స్లిప్పర్లు టకటకలాడిస్తూ వంటింట్లోకి సిద్ధమయ్యేవాడు అస్రఫ్. నిప్పుకడిగి పొయిలో వేస్తుంది మా ఆవిడ. "తురకకొంప చేసేస్తున్నావు, వెధవా" అని కొడుకుని కసురుకునేది. మతభేదములెరుగని అస్రఫ్ సింహము లిద్దరూ ఆమె కోపమునకు కారణము కానక "బాగా ఏడిపించాం" అన్నట్టు కిలకిల నవ్వుకునేవారు. మొదట్లో స్నానాలు మొద లెట్టింది మా ఆవిడ. తరువాత తరువాత నేను చూస్తే చేసేది లేకుంటే లేదు. పిమ్మట అసలే ఎగేసి కొంచెం పసుపునీళ్లు చల్లుకునేది. "అదే"మంటే "తురకాళ్ళతోటి తాగితే లేదుకాని" అంటుందన్న భయంతో నే నేమీ అనేవాణ్ణికాదు.

౬

శీతకాలం వచ్చింది. అంతా గొంగళ్లు దులిపారు. ప్లేగుకూడ తన వికృతరూపాన్ని సదలించుకుని విజృంభించింది. చేటలతో చెరిగేస్తోంది. నవాబుగారు ప్రశంసనీయమైన ప్రయత్నములు చేశారు ఈ పిశాచాన్ని అరికట్టుటకు. దగ్గర దగ్గరలో ప్లేగుకు ప్రత్యేక ఆసుపత్రులు స్థాపించారు. కాకిచేత కబురంపితే డాక్టర్లు వచ్చి వాలేవారు. తమ కర్తవ్యముల నెమరకుండుటకై నైజాము గారు రాత్రులు మారువేషములతో తనిఖీ చేసేవారు. కాని ప్లేగు పిశాచం అంతకన్న పట్టుదలతో తన కర్తవ్యం నెరవేర్చింది. కలకల్లాడే మహాపట్నం పదిరోజుల్లో పాడుపడిపోయింది. మా సింహం తండ్రినికూడా నేలపాలు చేసేసింది ప్లేగు. అదేమి జబ్బో కాని రెండు రోజులూ ఎల్లా చేసింది. మంచాన్ని పడ్డ రెండురోజులూ కన్ను తెరవలేదు బిడ్డ. అస్రఫ్ బెదురుతూ బెదురుతూ దగ్గరకొస్తే మాత్రం మెల్లగా పైరెప్ప సగంవిచ్చి మళ్లీ మూసేవాడు. కంటినీరు చూడలేక మాకడుపులు తరుక్కుపోయేవి.

ఏమైతేనేం. అంత బిడ్డనూ మింగేశాం. మా యిద్దరకూ చిన్నతనమే. ఇట్లాటికష్టాలు ఎప్పుడూ ఎరగం. మావాళ్లు వాళ్లవాళ్లుకూడా పుట్టిన పదిమందీ బాగున్నారు. సుఖసంతోషాలతో సాగుతూ కాలం గడుపుతున్నాం. ఆరోజున మంచు దట్టంగా పట్టింది. ఆకాశం కదపకుండా అప్పుడప్పుడు బరువైన మంచు బొట్లను రాలుస్తూవున్న తులసిమొక్కను చూస్తూ దొడ్లో వరండాలో కూర్చుంది లలిత. కళ్ళమ్మట కారిన నీళ్లు కారుతూనే వున్నాయి. దాని ముఖం చూడ్లేక గదులో చాపమీదపడి పొర్లుతున్నాను. ఇద్దరం ఒక్కమాటేనా ఆడుకోలేదు; ముగ్గరగ ఏడ్వనూలేదు. ఎల్లెడల భీకరనిశ్శబ్దత. కడుపులు కుళి

పోతున్నాయి మధ్యాహ్నం అరిగింది. ఆకలి దప్పులు మరచి అట్లే ఉన్నాం.

ఇట్లుండగ వీధిగుమ్మంలో అస్రఫ్ ఏడుపు వినబడింది. తడబడుతూ వెళ్లి తలుపుతీసింది లలిత. "హామారా మా మర్గయీ" అని ఘోరున ఏడ్చుచు లలిత ఒళ్లో పడ్డాడు. అద్వితీయప్రేమతో అస్రఫ్‌ను ఎదకు హత్తుకొని లలితకూడ ఏడ్పు మొదలెట్టింది. నేనుకూడ దానికి లొంగిపోయాను. కాని ఈమారు ఏడ్చినతరువాత మాకెందుకో హృదయభారము చాల తగ్గినట్లైనది.

రాత్రి తొమ్మిదింటికి అస్రఫ్ దాదివచ్చి "కలెక్టరుగారి భార్యకూడ ప్లేగువచ్చి చనిపోయిన"దని చెప్పి "అస్రఫ్ వచ్చాడా? ఆగోలలో ఇతనిమాటే మరచిపోయాము" అని అడిగింది. నిద్రించుచున్నాడని చెప్పి పంపింది లలిత. నిజముగా అస్రఫ్ నిద్రించుటలేదు. "సింగ్ కహాఁహై?" అని గుచ్చిగుచ్చి అడుగుతున్నాడు నన్ను. నేనేమియు ప్రత్యుత్తరమిచ్చుటలేదు. మర్నాడు 8½వరకు ఎవ్వరు రాలేదు. అప్పుడు అస్రఫ్‌ను ఇవ్వక తప్పినదికాదు. ఎందుకో మా సర్వస్వమును పోగొట్టుకొన్నట్లయింది మాకు.

కొంచెము ప్రొద్దెక్కిన కొద్ది ఆకలివేయ జొచ్చింది నాకు. కాని ఏమిటోచక పడుకొనే వున్నాను. పరిశుభ్రంగావున్న వసారాలో తుడిచినచోటే తుడుస్తోంది లలిత. మొన్నటిదాకా సింహం చింపిన కాకితాలతో ఇంతలోనుండే వసారా యిప్పుడు భయంకర పరిశుభ్రతను తాల్చింది.

"దూద్" అని కేకవినవచ్చింది వీధిలో. బల్లమీది "పర్సు"ను చీపురుమధ్యమతో క్రిందికి పడగొట్టి రెండణాలు కొనిపోయి పాలుకొన్నది లలిత. కొంతసేపైనాక కాసిని వెచ్చని పాలు, వారంక్రితం సింహంకోసం చేసిన మినపసున్ని కొంచెం తెచ్చి నాదగ్గర పెట్టింది.

"నువ్వో?"

"ఆకలేదు"

"అల్లాగే ఉంటుంది. కొంచెం తిను"

"తింటాలెండి" అని ముఖం అటుతిప్పి పడి చెయ్యి వెనక్కిపెట్టి చీరకొంగుకు తడుముకుంటోంది. కళ్లు తుడుచుకొనుటకని నాకు తెలుసును.

"నీకళ్లసలే మంచివికావు. అస్తమానం ఏడవకు మరి. ఏంచేస్తాం.........." అని యింకా ఏమిటో అనబోతూఉంటే నాస్వరం గద్గదమైపోయింది వెళ్లి రెండుఘంటలైనా కాలేదు, పరుగెత్తుకొచ్చాడు అస్రఫ్. సయించక అక్కడే పడివున్న సున్ని కొంచెం లలితకిచ్చి "అస్రఫ్‌కు పెట్టు" అన్నాను.

దొడ్లో మందారుమొక్క దగ్గరకు ఎత్తుకు తీసుకెళ్లి తినిపిస్తోంది. మధ్య మధ్య ఎక్కువైనదాన్ని నోట్లోనుంచితీసి చేత్తో పుచ్చుకుని మళ్లీ నోట్లో పెట్టుకుంటున్నాడు అస్రఫ్.

౭

పదిరోజులు గడిచాయి. క్రమక్రమంగా జీవిత విధులన్నీ కొనసాగుతున్నాయి మాయింట. అస్రఫ్‌ను చూచుకుంటూ కడుపుదుఃఖం క్రమక్రమంగా జయిస్తున్నాము. ఇల్లాఉండగా నెల తిరక్కుండా కలెక్టరుగారు మళ్లీ పెళ్లి చేసుకుంటారనీ, ఆ యిల్లు విడిచి ఎక్కడికో వెళ్లిపోతారనీ చెప్పింది అస్రఫ్ దాది. గుండె గుభేలుమన్నది మాకు. "అస్రఫ్‌ను కూడా దూరానికి తీసుకుపోతారు కాబోలు దిక్కుమాలినదేవు" డనిపించింది లలితకూ నాకూకూడా. ఆరోజు మళ్లీ కళ్లమ్మట నీళ్లొచ్చాయి యిద్దరికీ. అంతా మరిచిపోవాలని వరుసచెడని పుస్తకములనే మరల మరల సర్దుతున్నాను.

కొంతసేపైనాక దాహము కాకున్నా "కొంచెం మంచినీళ్లియ్యి" అని వంటింటి గుమ్మంలోకి వెళ్లాను. చారుఅన్నం గుజ్జులాకలిపి అస్రఫ్‌కు తినిపిస్తోంది. అస్రఫ్ కొంచెంతింటూ కొంచెం లలితమీద కొంచెం క్రిందపడేటట్లు ఉమ్మేస్తున్నాడు. నిర్ఘాంతపోయాను. "తురకకొంప చేసేస్తున్నావు" అని సింహాన్ని మందలించే లలిత తురకదైపోయింది! "లలిత! పిచ్చెక్కిలోందేమిటి?" అన్నాను 729ండడుగులు ముందుకువేసి. అస్రఫ్‌ను లాక్కుంటానని కాబోలు

చెదరుచూపులతో దగ్గరగా తీసుకుని "నిన్ను పెంచుకుంటాం" అంది చిరునవ్వులో అస్రఫ్‌ను చూస్తూ లలిత. నాకేమీ చూణ్ణేనారేదు. అప్పటి లలిత ముఖం చూడాలి కాని చెప్పలేను. మాతృప్రేమ మూర్తీభవించి ఉంది. విశాల చంచలనేత్రముల నుండి ఉజ్జ్వల దివ్యప్రణయ ముట్టిపడుతున్నది. అది పరిసరములనంతను ముంచివైచింది. సింహం చనిపోయినప్పటినుంచీ శాంతినెరుగని నా హృదయం ఒక్కమారు చల్లబడింది.

ఏమీమాట్లాడకుండా వెనక్కి తిరాను. ఆనాడు రాత్రి పక్కదులుపుతూ "ఆసాయిబు మళ్లీ పెళ్లాడతాట్ట" అన్నది లలిత. ఇదివరకే తెలిసిన ఈ మాటకు జవాబుచెప్పలేదు నేను. కొంచెం దూరం నుండి కొంచెము దగ్గరగావచ్చి "అస్రఫ్‌ను మన కిమ్మని అడగండి రేపు" అన్నది. లలితవేపు చూచాను. అప్పటి లలిత ముఖం చూచినవాళ్లెవరూ ఆమె కోరినదాన్ని నిరాకరించలేరు. కాని నేను మాత్రం పైకి "మనవాళ్లు చూస్తే యింకేమన్నా ఉందా? కొంప తవ్వుతున్నావు" అన్నాను. "సింహాన్ని మనవాళ్లెవరూ చూళ్లేదుకా" అంది. ఓహో! భగవాన్! మాతృప్రేమ కెట్టి ధైర్యగాంభీర్యములను సమకూర్చినావు! ఎట్టి సమయస్ఫూర్తి నొసగినావు! ఎట్టి యకుంఠితశక్తుల నిచ్చినావు! ఇన్నియునిచ్చి మాసింహాము నేలలాగికొంటివి?!

నేనేమియూ చెప్పలేదు.

తెల్లవారకమునుపే లేపింది లలిత.

"సాళ్ళసామానంతా వెళ్లిపోతోంది. బళ్లొచ్చాయి." అని అత్యంతాతృతలో ఎన్నడూ నా నిద్రను భంగపరుచని లలిత కొట్టిలేపింది. నేను లేచి దంతధావనం చెయ్యకుండానే ముఖం చన్నీటితో తుడుచుకుని, తురక అధికార్ల యనుగ్రహమును సంపాదింపవలెనని నాల్గునెలల క్రితముకొని ధరించుట కింకను వీస్తుపోకుండుటచే నుపయోగములో లేని టర్కీటోపీ దులిపి కుచ్చుసవరించుకుని కలెక్టరుగారింటికి వెళ్లాను. కాని ఏమిటి చెప్పడం? మీబిడ్డను మాకిమ్మంటే ఏతండ్రి యిస్తాడు? ఇంతలో అస్రఫ్ ఎక్కడనుంచో పరుగునవచ్చి నా చంకెక్కాడు. అతన్ని ముద్దాడుతూ "అస్రఫ్‌ను మాకియ్యండి. పెంచుకుంటాం" అన్నాను. తన విశాలభవనములో నిండియున్న సామానంతకును క్రొత్తయింట ఉచిత స్థలములను నియమించి, అస్రఫ్‌నుమాత్ర మెక్కడ నుంచవలెనో తెలియని కలెక్టరుగారు ప్రయత్నముతో నవ్వే ఆశతో పెదవులు విచ్చి "మీరు హిందువులుకారా?" అన్నారు.

విభూతితో నిండిన బడుగుదేహముతో, మోకాళ్ళవరకు వ్రేలాడు జడలతో కాశీకొబ్బరిచిప్పను రెండు చేతులతోను పట్టుకొని ఒక బైరాగి ఎదురుగనున్న యింటివాకిట బిచ్చమునకై వేచియున్నాడు. నీటితో నిండిన తోలుతిత్తులభారమున వ్రంగుచు ఆ యింటిలోనికే పోవు 'బిస్తే' మహమ్మదీయులను నీరు పోయువాడు "యేమకాన్ మె ముసల్మాన్ హై" అన్నాడు. "హిందూభై - ముసల్మాన్ భై ఏక్ హీ ఆదమి హై" అన్నాడు బైరాగి.

కలెక్టరుగారూ నేను ఈ కడమాట వచ్చిన దిక్కునకు దృష్టులను మరల్చితిమి. మరల ఒకరి మొగము నొకరము చూచుకొంటిమి.

"నిజమేనండీ?"

"చిత్తము."

"మీ భార్య నడిగితిరా?"

"ఆమే పంపినది."

"మీకు జీతమెంత?" అన్నాడు కొంచెమాశ్చర్యముతో.

"ఇప్పుడు 35 రూపాయలు. వచ్చే ఫసలీలో 10 ఎక్కువౌతుంది."

"మీ రేమి చదువుకున్నారు?"

"బి.ఎ. ప్యాసుఅయాను." బొమలు పైకివిరిచి "సరే తీసుకెళ్ళండి. అప్పుడప్పుడు మాకు చూపండి." అన్నాడు. మహాభాగ్యమబ్బినట్లు సంతసించి ఒక్క పరుగునపోయి లలిత కీశుభవార్త చెప్పాను. ఆనాడు సింహాన్ని లాక్కున్నట్లే కూనాడు అస్రఫ్‌ను లాక్కుంది లలిత.

మరునాడు టపాలో నూటపాతిక రూపాయల జీతపు పనికి కలెక్టరాఫీసునుండి ఉత్తరవు వచ్చింది నాకు. కలెక్టరాఫీసుకు దగ్గరగా యిల్లు మార్చాము. అక్కడకు వెళ్లినప్పట్నించి అస్రఫ్‌కు సింహం అని పేరెట్టింది లలిత.